

VASÁRNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

HARMINCNEGYEDIK ÉVFOLYAM — NO. 14. SZÁM.

CLEVELAND, O., 1924. ÁPRILIS 4.

AZ IDŐJÓS TÉVEDHET, DE A GYERMEKI ÖSZTÖN NEM

A komoly és szigorú időjós is tévedhet. A meteorológiai intézet pápaszemes és tudós főnöke nem egyszer bejelentette már a tavaszt. A tél azonban csak nevetve legyintett egyet: ugyan kérem. Mert ő tudta, hogy a tudósok is tévedhetnek. S miután az időjós ur bejelentette a tavaszt, nagyszerű, páratlan hóihar kerekedett, erős, északi széllel, általában olyan heves és szigorú téli idő támadt, hogy csak úgy zugott.

Erre az időjós ur nagyon komoly lett és szomorúan ezt jelentette: itt marad a tél.

Erre meg a tavasz legyintett nevetve: ugyan kérem. Mert ő is tisztában volt azzal, hogy az időjós se tudhat mindent.

Tehát kisütött a nap, pompás, aranyos sugarai elöntötték a kertet, az öreg fákat, a régi és kedves családi házat s ama kislányt, aki kijött a házból, hogy segítsen a mamájának a tulipánokat ápolni.

És erre úgy a tavasz, mint a tél, meghajtották a fejüket és azt mondták: most már igazán és viszszavonhatatlanul itt a tavasz.

Mindenki tévedhet, de a gyermek, aki kiszalad, örülni az életnek, az nem.

A MOZISZINÉSZT SZÉTMARCANGOLTA AZ OROSZLÁN

Tragédia a római Circus Maximusban. — Sienkievicz Quo Vadis című regényét dramatizálták s a filmfelvételek alkalmával a keresztény mártírt játszó Palombi nevű színész elvesztette életét. — A filmtársulat igazgatói megszöktek Rómából. — Hasonló esetek. — Megindult a vizsgálat

A MŰVESZETNEK vagy pedig az emberi szenvedélyes kíváncsiságnak e az áldozata August a Palombi római színész? A mai kor a maga izgalmas életével, nyugtalanságával és sebeségével természetesen olyan színjátékokat akar, amelyek felcsigázzák még jobban az emberek zaklatott idegeit. S részben a filmtársulatok azok, amelyek az efajta izgalmaikról gondoskodnak a közönség részére.

„Legutóbb Rómában dramatizálták Sienkievicz híres lengyel írónak „Quo Vadis” című regényét, amely Nero idejében játszódik le.

Hatalmas, ujszerű, s amellett rendkívül realiztikus képet akartak nyújtani a vállalkozók s pénz nem kíméltek, hogy a film menő látványosabb legyen. Hatalmas arénát építettek fel, amely teljes hasonmása volt a római Circus Maximusnak, amelyben annak idején tizenegy ezer keresztényt marcanbaltak szét az oroszlánok. Nero és társainak mulattatására, keresztényeket, akik inkább ragaszkodtak Krisztushoz, mint a pogány örökökhöz.

A filmtársulat igazgatója, amelynek sorában Gabrielle D'Annunzio is volt, az ismert olasz írónak fia, valamint Gálles hercegőné lényegesen tartotta azt, hogy ne mű, hanem igazi oroszlánokat vonulassanak fel az arénán. Huszonhét oroszlán-halálát látta a római arénában.

Napsugaras délután volt. A cirkusz felett esodás izzásban a drága, áldott napfény. Ugyanaz, amely kétezzer évvel azelőtt a keresztény mártírok halálát látta a római arénában.

Vagy ötezer „extrát” alkalmaztak erre a célra, munkanélküli kóristákat és kóristalányokat, kifizetésű színészeket és színésznőket, akik kapva kapva az alkalmon s örültek annak, hogy ilyen látványos darabban felléphetnek.

Minden rendben volt. A rendezők szerint minden óvintézkedés megtörtént.

Az arénát két részre osztották. A bal részen, a nézők Nero és társai és előkelő kísérete ült. A háttérben százzámra a halálra ítélt keresztény vértanúk. A másik felében az arénának a huszonhét oroszlán sétált. Métékosan, nyugodtan. Ők nem tudták, hogy csak mozbán lépnek fel.

A rendező, hogy a hatás annál realisabb legyen s hogy az oroszlánok is „játszanak”, kiadta az utasítást a mártíroknak, hogy az oroszlánok láttára félelemből és aggodalomból sikoltssanak.

Egyszerre vagy ezer torokból kitört a hang. Borzasztó hangzavar lepte meg az arénát.

Az oroszlánok lesni kezdtek. Nyugalankodtak. Közvetlenül a bejáratnál, átlátszó kerítéssel választva, állt Augusto Palombi színész, aki az egyik mártír szerepet töltötte be. Ő is sikoltott. Elvégre ilyen utasítást kapott.

Hirtelen retentő jelenet játszódott le. Csakugyan reális volt. Az egyik oroszlán keresztültörtte a kerítést, ráugrott a színészre, aki már nem védekezhetett s szétmárcangolta. Becipelte az arénára. A következő

pillanatban lövés dördült el a rendező intésére, az oroszlán felefordult, elterült a földön, de a lövés már későn dördült el, mert bizony szegény Augusto Palombi is halott volt. S a halott oroszlán árán nem sikerült a színészt sem életre keltetni. Mártír lett. Nero arénájában. Kétezer évvel a római keresztények után.

Borzasztó zavar, nyugtalanság, izgalom lepte meg az aréna népet. Az oroszlánokat visszakergették a ketrecbe, több nő elájult s csak nagynehezen sikerült a rendet megteremteni.

A felvételt természetesen fébe kellett hagyni. Hir szerint az igazgatóság tagjai megszöktek Rómából s most nem tudni, hol vannak. A római nép meg akarta lincselni őket, s a római hatóságok megindították a vizsgálatot ellenük.

Szinte a sors iróniája, hogy a mai lelketlen korban a „keresztény mártír” sorsára jusson egy szegény színész, csak azért, mert a rendezőség reális filmmel akarta izgatni a nézőközönség fáradt és petyhüdt idegeit. Különös dekadencia, irtózatos.

Ezzel az ügyvel kapcsolatban általában meg lehet említeni azt, hogy az ujfajta színházi és mozilátványosságok bizony nem egy esetben követeltek emberi életet. Ha ezekről a tragédiákról statisztikai táblázatot állítanának össze azok, akiknek amugy is kedvenc játéka a statisztika, kétségtelen, hogy nagyon érdekes és nagyon megrázó adatokkal szolgálhatnak a nagy nyilvánosság számára.

A fenti tragédiával kapcsolatban az egyik római hír azt mondotta, hogy a filmtársulat egyik igazgatójának lakása előtt nagy tömeg gyűlt össze, megostromolta a házat és bevverte az ablakokat.

De a filmigazgató neszt vette a véres tüntetésnek s ellilant. Nagyon kérdéses, hogy egyhamar fog-e mutatkozni Rómában.

A római nép temperamentumos s amikor azt érzi, hogy egyik polgárával igazságtalanság történt, hogy a szükséges óvintézkedések használatának hiánya okozta a halálát, akkor az igazságszolgáltatás végrehajtását a saját kezébe veszi.

Egyszer hasonló eset játszódott le Berlinben is, de esztendőkel azelőtt. Akkor egy jungie jelenetet akartak reálisra tenni s ezzel a jelenettel kapcsolatban a rendezők tigriseket és leopárdokat is szerepeltettek, amelyekhez valamelyik cirkusból jutottak hozzá.

Akkor is úgy tetszett, hogy minden rendben van.

Valamelyik kiplingi jelent reális érzékeltetése előtt az egyik vadász nekirent az egyik tigrisnek, amely állítólag meg volt szelidítve.

De bizony ez a tigris, ha már régen élt is a cirkuszban, egyáltalában nem volt szelid. Darabok ró tepta a vadászt.

A filmtársulat rendezőjét annak idején a berlini bíróság három esztendői fegyházbüntetéssel sújtotta s tíz esztendőre megvonta attól a jogától, hogy bármilyen filmet rendezhessen is.

Persze minden foglalkozási ágának meg vannak a maga nehézségei s akik azon az állásponton vannak, hogy egyáltalában nem kellene veszedelmes filmeket rendezni, azokkal szemben az a legegyszerűbb érv, hogy valaki csöndesen járhat az utcán, a téglaleesik egy háztetőről, épen a fejére s agyonüti.

Az embert mindenütt veszedelm fenyegeti. Ellenben az az álláspont már helyes és indokolt, hogyha egy filmtársulat ilyen reális filmmel akar kedveskedni a közönség idegeinek, akkor tegye meg a szükséges óvintézkedéseket.

Egészen bizonyos, hogy a római esetben is az volt a baj, hogy a kellő óvintézkedések alkalmazását mellőzték.

Az emberi életet — meg egy szegény, éhenkórász, mártírt játszó színész életét is — meg kell annyira becsülni, hogy minden óvintézkedés megté-
tessék.

De a rendezőnek alkalmasint a látványosság, a lármá, az izgalom, a reális érzékeltetés volt a fontos, s teljesen megfeledkezett arról, hogy a lármától talán felizgulhat az oroszlán s annak egy ember élete adja meg az árát.

Kétségtelen, hogy a római hatóságok helyesen jártak el, amikor az igazgatóság és a rendezőség ellen megindították a vizsgálatot.

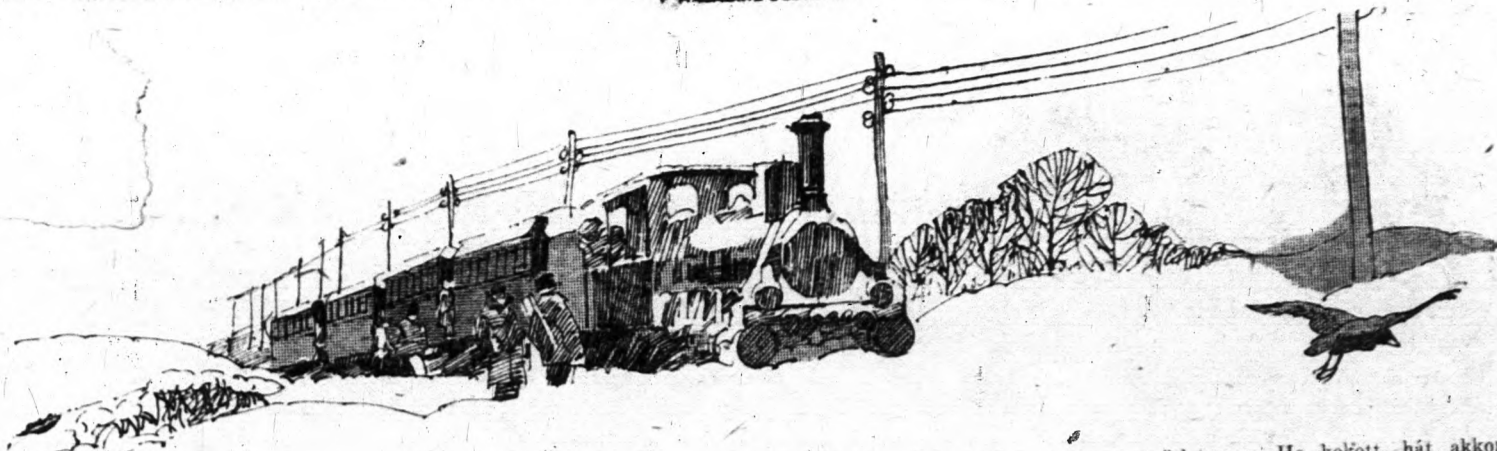
Vizsgált az is bizonyos, hogy a fenti tragikus esetről egyáltalában nem következik, hogy esztendői filmtársulatok kevesebb reális, kevesebb veszedelmes filmekkel akarnak majd áldozni a közönség kíváncsiságának.

A mai ember idegei éhesek. Szendélyre, lázra, lehetetlenre. Mert komisz az élet, tehát a filmen fokozottabb komizságot akar látni. A logikus az lenne, hogy szelid képekben üdüljenek az idegek, de ki vár el logikát a mai zaklatott idegű emberiségtől?

Ugye, a béke gondolata a legtérmetesebb, figyelembe véve azt, hogy éveken keresztül dühöngött a háború. És mégis, ma is, ezren, százezen, milliók vannak, akiket bele lehetne hajszolni a háború fojtogató karjába.

Nem, nem szabad logikát várni az emberektől.

S azon sem szabad csodálkozni, ha a rómaihoz hasonló eset ellenére a jövőben is olyan tragédia játszódik le majd valamelyik filmrendezés alkalmával, amelyben a tragédiát az óvintézkedések hiánya okozta. Mert az emberek nem szeretnek okólni, ennélfogva miért okuljanak a filmrendezők, akik ugyan-csak emberek? A moziszinészt szétmárcangolta az oroszlán.

KÜLÖNÖS BÁL

A Vasárnap számára írta: Losonczy Zoltán

A TÖRTÉNET egy báli meghívóval kezdődött. Egy megyebeli kis faluból hozta a posta, és tudtul adta, hogy szombaton este a Fehér Kereszt hölgyei bálát rendeznek, amelynek tiszta jövedelméből a szegény iskolásgyermekek lábbelit kapnak. Szegény mezitlábú iskolásgyermekek!... De mit hazudok, nem miattuk forgattam sokáig a kezemből a meghívót, hanem azért, mert a szélére finom női írással rá volt írva: "Jöjjön el az én kedvemért!"

Ki lehet az, aki engem így külön meginvít, s éppen erre a falusi bálra. Egy csomó leányra nézett rám a multból. De ez a mult régen volt, még a bolondul boldog jogászkorban. Kővér nagyságos asszonyok lettek már az akkori tisztaszemélyek. Azóta pedig, istenem azóta, nincsenek ilyen tiszta szemek a multban.

A városi bálakat már régen unom, de ez a kis falusi bál, amelyen szegény gyerekek cipőjéért táncolnak, kedves lehet. Ide el kellene menni. A bálért, és nem a finomtűs sorért, amit ráirtak. Vagy éppen csak azért? Mindegy: el fogok menni. És szombaton délután már beültem a vicinális vasútfülkéjébe, együtt egy kövér, bekecses emberrel, aki mellett vadászpuska támaszkodott a sarokban és egy hölgygyel. Fölötte a polcon nagy papirdoboz, ő maga pedig mélyen benn a prémes kabátjában, amelyből csak a finom orra látszott ki.

Kinn a hó világitott a korai alkonyatban. Minden elmerült ebben végtelen fehérségben, s amint szakadatlanul hullt a hó, az a szorongó érzés fogta el az embert, hogy egyszerre csak az apró házak, a fák, a vasuti töltés, a vonat velünk együtt eltűnik és a fehér tengerből csak a mozdony fekete füstjét fogják látni a varjak.

A lejőn, amelyen egy hosszú dombot kerülgetett a pálya, lassu kinnal mászott a vonat. Már csak lépében ment, mintha a mozdony izzadt homlokával az egész hőntengert taszította volna maga előtt. A gép vezetője sűrűn gőzölgött az ablakok előtt, szinte érezni lehetett, hogy nem bírja tovább. Még egy nagyot rándult a vonat, azután megállott. Egy félpernyi csend, majd lámpák futottak végig az ablak alatt, s hangos káromkodás hallatszott be.

— No ez éppen nekem állott meg — mondta elégedetten a bekecses ember — legalább egyszer nem kell azéleken visszahajtani az állomásról.

Fogta a puskáját és kilépett a fehér végtelenségbe.

— Ugy látszik, elakadtunk — fordultam utitársomhoz.

— Az istenért, csak nem?

— Most már kibujt a bundájából, és ijedten nézett a szemembe:

Az ijedtségénél nagyobb volt a meglepetésem. Hőfehérre kifestett arc, véresen piros száj, ártatlan gyerekszemek, alattuk sötétkék eszetgyoma, felettük pedig hosszú, vékony szemöldök, hallatlanul ravasz, ferde vonalban. A szemtelenül kifestett arcoeskán valami egészen kislánysos üdőség, amely ebben a pillanatban pityergőre komolyodott a túlmerész festék alatt. Olyan volt, mint egy porcellánbaba, akit kokottnak festettek a gyárban. Ki lehet ez a drága kis maskara?

S a kis maskara újból fohászzkodott:

— Csak nem gondolja komolyan, hogy most itt elakadt a vonat?

— Egyelőre bizony elakadt, de lehet, hogy ismét megindul. Megtudom mindjárt.

— Jaj, tudja meg. Nagyon szépen kérem.

Kisiettem és a mozdony körül gyülekező vasutasoktól megtudtam, hogy a vonat egy lépéssel sem mehet tovább, amíg a hőkotró meg nem tisztítja a pályát. Most fog elindulni valaki gyalog a legközelebbi állomásra jelenteni. Mikor visszaindultam a nagy hóban a kocsiba, utközben az a furesa gondolatom támadt, hogy a kis porcellánt már nem ta-

lálom ott. Olyan meglepetés volt a különös megjelenése, hogy nem is esodálkoztam volna, ha eltűnik a misztikus esti fehérségben. A félig nyitott ajtóban várt.

— Nos?

— Sajnálom, de nem tudom biztatni. Semmi remény nincs arra, hogy elindulhassunk. Talán később, talán csak reggel.

— Ez borzasztó! Lstennem, mit csinálnak?

Egy darabig küzködött, azután hangosan elkezdett sírni.

— Ne féljen — vigasztaltam — semmi baja nem lesz. Ha majd aludni akar, szépen lefekszik itt, kap tőlem egy plédet. Azután reggel lesz.

— En nem félek, de ma mindenáron otthon kell lennem.

— Olyan nagyon fontos?

— Bál van.

— Csak nem a Fehér Kereszt bál?

— Honnan tudja?

— En is oda készültem.

Erre megenyhült a síró hangja. Most nézett meg először figyelmesebben. Hogy már nem sirt, folytattam az előbbi esodálkozásomat. Ki lehet ez a porcellán figura, aki ilyen szemtelenül kifestve jár táncolni? És el mer menni a falusi Fehér Kereszt-bálra így. Bizonyára súlyosan megbtoránkoztak volna rajta, a falusi mamák ki is nézték volna. Pedig milyen szép a rövid fekete hajával és a lehetetlenül megfestett szemöldökével. Mosolyogtam magamban az

ötletemen. Ha kokott, hát akkor ő a kokottak tündére. En pedig a táncosa vagyok a mai báli éjszakán, amelyet az elakadt vonaton fogunk eltölteni.

Táncos. Hirtelen eszembe jutott, hogy még be sem mutatkoztam.

— Lakatos Gábor.

— Köz és váltó ügyvéd, Várhid uca huszonkettő — folytatta mint valami betanult szöveget új ismerősöm.

— Hát ez honnan tudja?

— A meghívóról. Ötven darabot nekem kellett megcimezni és köztük volt a magáé is.

— És az a kedves sor írás rajta?

— En irtam — mondta egy kicsit zavartan — de, be kell vallanom, nem csak magának. Minden meghívóra ráirtuk: "Jöjjön el az én kedvemért!" Tudja a férfiak olyan hiuk. Mi pedig egy kicsit merészek voltunk, de a siker érdekében tettük.

— Tehát a maga kedvéért vagyok most itt. Nem gondolja, hogy a sors csinálta a meg tréfált férfiak kedvéért, hogy egyikükkel most maga itt rekedt a hóban.

Megbántam a tréfámat, mert láttam, hogy megint sírással küzködik.

— Bocsásson meg suttogta.

— Megbocsásson ezt a legkedvesebb találkozás! Ha tudná, hogy én milyen boldogan mondom le a bálról azért, hogy itt együtt lehetek magával.

— Akkor jó...

Egy kis könnyű gördült végig az arcoeskáján és mosta lefelé a fehérfestéket. Ki lehet ez a kifestett, drága maskara, akinek kék a szemalja, mint a bün és falusi kisasszonyokkal báli meghívókat címez.

— Hány óra lehet — kérdezte csendesen szipogva.

— Fél tíz.

— Akkor éppen most kezdődne az én számom a kabaréban. Ha tudná, milyen érdekes szerepet kaptam.

Hirtelen elhagotott és ijedten fogta a két kezébe az arcát.

— Szent isten! En itt kifestve beszélek magával. Ugy ahogy a Linka néni délután előre kifestett a szerepéhez. És én erről egészen megfeledkeztem a vonat miatt.

— És ismét behúzódott a bundájába úgy, mint amikor a kocsiban találtam. Csak éppen az orrahegye látszott ki.

— Mondjam tovább? Talán már nem is érdekes.

A vonat reggel hét órakor indult el. Ő addig szépen aludt a plédem alatt, én pedig, néha lopva esőket küldtem az álmába a levegőn keresztül, és vigyáztam rá, mint hű táncoshoz illik, akinek egy kislány odaajándékozta az egész báli éjszakát.

Ha eljutottam volna a bálba, ahova pedig a meghívó parancsára, az ő kedvéért indultam, bizonyosan észre se vettük volna egymást. Ma is ez az egyetlen titkom előtte. Mert csak nem vallom be neki, hogy előbb kokottra kellett kifestenie magát, hogy ártatlanságát megszeressem.

A JÖVŐ ENERGIA FORRÁSAI

ség utolsó századának hatalmas fejlődését a földön felhasználható energiákról Arrhessius svéd vegyész irt ki-tünő munkát. Ezzel a munkával kapcsolatosan a francia Henri de Varigny a Journal des Debats című párisi lapban érdekes áttekintést nyújt a jövőví fejlődéséről.

Rámutatott arra, hogy az emberiség fejlődését a szénnek és gőzgépnak köszönhetjük, tehát az energia ez, hatalmas felboncolásának. A szénen olyan pazarul aknázzák, hogy például Angliában száz év múlva már semmi sem lesz belőle a föld alatt.

Az Egyesült Államok szerencsésebb helyzetben van. Itt még vagy ezer esztendőre való szénkészlet fekszik a bányákban, ha túlságosan nem sietnek a kiaknázásával. Németország szintén el van látva néhány száz esztendőre. Azonban ezer esztendő múlva már nem lesz szén sehol.

Még rosszabbul áll a dolog a petróleummal. Varigny számítása szerint száz esztendő alatt a petróleum annyira elfogy, hogy csak mint ásványtani ritkaság fog szerepelni. Felmerül tehát a kérdés, mivel pótolja majd ezeket az elveszett energiákat az emberiség?

Ott vannak elsősorban a vízierők, melyeket a szén pótlására már eddig is sikerrel használnak föl. Azonban Amerikához és Afrikához viszonyítva Európa nagyon szegény vízierőkben, úgy, hogy alig tudja a hiányos szénét velük pótolni. Azért az ipar jövője Amerikában és Afrikában lesz

Arrhenius a világegyetemben működő erőket akarja a földön felhasználni. Így például a nap reánk nézve a leghatalmasabb energiaforrás.

A napnak a földrebeesott hőmennyiségét felében a folyók és tengerek szívják föl és pára képződik belőle. Ennek az így felszívott energiának azonban csak 7 százalékát lehet felhasználni, azt, amely a vízesések felhasználásával kapható.

A szelek hatszázszor annyi energiát tudnának nyújtani, mint a vízesések, de felfogásuk egész terjedelmükben ma lehetetlennek látszik.

A svéd tudós foglalkozik még a nappézezet kérdésével is. A gyújtó üveget és a homoru tükröt már az ókorban ismerték. Már Plutorbosz görög történetíró elbeszéli, hogy Vesta istennő papnői gyújtó üveget gyujtották meg a szent tüzet.

A nappézezet különösen a forró éghajlat alatt működne sikeresen. Egy Schamann nevű mérnök a napsugarak felhasználásával már egy időre el tudta látni Kairó vilamos világítását. Ezen a téren tehát az egyenlítő vidéke fog majd a jövő számára nagy energiaforrásokat nyújtani.

A tudomány óriási haladása még csodálatos dolgokkal fogja meglepni az emberiséget. De ha az emberi jószág is így tudna fejlődni, mint az emberi értelem, akkor lenne csak igazán jó az élet itt a földön.

ÉL
ÁI

Bud

MAGYAR

Öreg
rómas
láncol
Buda. Evez
föltete. Egy
tek itt hazat
gótok, longob
Egyik sem t
Elvitte őket
után jött a m
dős hazát tud
Az első tört
Beszélnek, ho
mai Óbuda he
Ak-ink néven
jelentette, ho
igazuk is volt
Buda vize es
rásokban, még
leg forrásokb
vizek sem h
a híres keser
jön egész ha
lúba.

A kelták
előtt alapított
tán jöttek a
tőlük. A ke
nosították és
vet kapott.

A rómaiak
ták egész! De
Horvátország
riát is. A
lett a római
határ védelme
várakat emel
ról be-betör
Ilyen vár
egyre erősöd
mindig több
dunamenti fe
már csak kis
paloták, fűr
hirdetik az
Mert a rón
végzte. Hat

ÉL MAGYAR ÁLL BUDA

Buda várának története

MAGYARORSZÁG szívében, az öreg Duna partja fölött, a rómaság felé tekintő domb-léncolatán mész az ódon Buda. Evezredes története zajlott le fölötté. Egymás nyomában keresetek itt hazát a kelták, rómaiak, gótok, longobordok, hunok, avarok. Egyik sem tudott itt megmaradni. Elvitte őket az idők zivatarja. Aztán jött a magyar és ezer esztendő háza tudott itt teremni.

Az első történelmi nyomok arról beszélnek, hogy a kelták népe a mai Óbuda helyén várost alapított. **Ak-ink** néven. Ez az: Ak-ink azt jelentette, hogy: bővizű és ebben igazuk is volt a keltáknak, mert Buda vize csodálatosan gazdag forrásokban, még pedig különösen meleg forrásokban, bár egyéb ásványvizek sem hiányoznak, így például a híres keserűvíz, melyből béke idején egész hajókkal vitték Brazíliába.

A kelták még Krisztus születése előtt alapították Ak-ink városát, aztán jöttek a rómaiak és elfoglalták tőlük. A kelta Ak-ink nevet latinisították és a város Aquincum nevet kapott.

A rómaiak akkor már megszállták egész Dunántúlt, sőt dél felé Horvátországot és nyugatra Ausztriát is. A hatalmas Duna folyam lett a római birodalom határa és e határ védelmére megfelelő pontokon várakat emeltek a rómaiak a kelet-ről bebetörő népek rohamai ellen.

Ilyen vár lett Aquincum is, mely egyre erősödött szépült, a császárok mindig több joggal ruházták föl a dunamenti fejlődő szép várost. Ma már csak kiásott szobrok, oszlopok, paloták, fürdők, színházak romjai hirdetik az egykori életet.

Mert a római birodalmat is elérte végzet. Hatalmas szervezete behá-

lózta az egész akkor ismert világot. És mégis össze kellett omlania, mert belsejében megkorhadott és a fiatal népek mindig jobban előrenyomultak. Ledöntötték a gátakat, amiket a rómaiak ellenük emeltek, behatoltak a birodalom szívébe és megjelentek a világon uralkodó Róma falai alatt.

Aquincumot és vele egész Pannóniát, a mai Dunántúlt, elvesztették a rómaiak. Utánuk váltakozva önlöttek ide a népek. Mind egy-egy hullám volt, mely vagy tovább sodródott, vagy itt semmisült meg.

A leghatalmasabb közöttük a hun nép volt, mely a Káspai tengertől az Alpeseig terjesztette ki hatalmát. A hun népnek tudják be Buda nevét és alapítását is.

A monda szerint Bendegúz vezér két fia: Buda és Attila megosztották a birodalmat. Attilaé lett a nyugati ország a Dunáé, Budáé a keleti birodalom. Azonban Buda, rossz tanácsosaira hallgatva, átkelt a Dunán és öccsének földjén várat épített és a várat saját nevről Budának nevezte el.

Attila éppen háborúban járt, mikor ennek a hírére meghallotta. Hazajött és haragjában megölte bátyját. Buda vezér meghalt, de neve az általa épített várban halhatatlanná lett.

Azután a hunok is eltűntek a történelem színpadáról és mikor a kilencedik század végén a magyarok megjelentek, Buda és Pest helyén mészégető kemencék voltak. Azokról a kályhákrol neveztek el a németek Budát "Ofen"-nek és a szlávok Pestet "Pest"-nek, ami szláv nyelven szintén kályhát jelent.

A magyarok történetében csak lassan lesz Buda számottevő helye. Első nevezetessége, hogy 1042-ben, a pogány fölkelés idején, itt vették a Dunába Gellért püspököt.

1156-ban a mai Óbuda már prépostság és királyi lakóhely lett.

Igazi jelentőségét a tatárjárás után szerezte meg. A tatárok ugyanis, keleti Magyarország elpusztítása után, a Dunáig értek és a Dunán csak akkor tudtak átkelni, mikor befagyott. IV. Béla király látta, hogy egész Dunántúlt megvédhette volna Buda, ha ott egy erős vár áll, ezért a tatárok kivonulása után megerősítette Budát. Maga is sokszor megfordult itt, megépítette a Boldogszony templomát, amely ma, természetesen átépítve, a koronázó templom. IV. Béla a Duna szigetére kolostort épített, ide vonult és itt halt meg leánya, Szent Margit, akiről a nevet kapta a Margitsziget.

Nagy Lajos alatt lett Buda királyi várossá. Maga a király sokat lakott Budán, Óbuda az anyakirálynő lakóhelye volt.

Még nagyobb jelentőségre tett szert Buda Zsigmond király alatt, aki francia építőmesterekkel újra építette a várat. Zsigmond nemcsak magyar király, hanem német császár is volt, így Buda a német birodalomnak fővárosa is lett.

De legfényesebb idejét Hollós Mátyás király alatt érte Buda vára. A Zsigmond által kezdeti építkezéseket Mátyás gyönyörűen kifejlesztette. Paloták egész sora emelkedett, csupa márványból, gazdagon aranyozva, műveinek festményeivel és szobraival ékesítve. A paloták körül kertek terültek el, szökőkutakkal. Ha idegen jött Budára, alig győzte nézni a vár szépségeit.

Mátyás király halálával lehangyolott a magyar dicsőség, szomorú lett Buda sorsa is. A tehetetlen utódok alatt omladozni kezdett, amit a nagy király alkotott. Elsorvadt a nagy ország is és a hódítva előnyomuló török csákánnya lett.

A mohácsi csata után, 1526-ban,

Szulejmán szultán ideiglenesen Budát is elfoglalta, de az ázsiai lázadás hírére elhagyta az országot. — Azonban, mikor a versengő királyok közül János 1540-ben meghalt és Ferdinánd el akarta Budát foglalni, Szulejmán újra megindította hadait Magyarország ellen és 1541-ben, éppen a mohácsi csata tizenötödik évfordulóján, augusztus 29-én, megszállta Budát és ottmaradt a török százötven esztendeig.

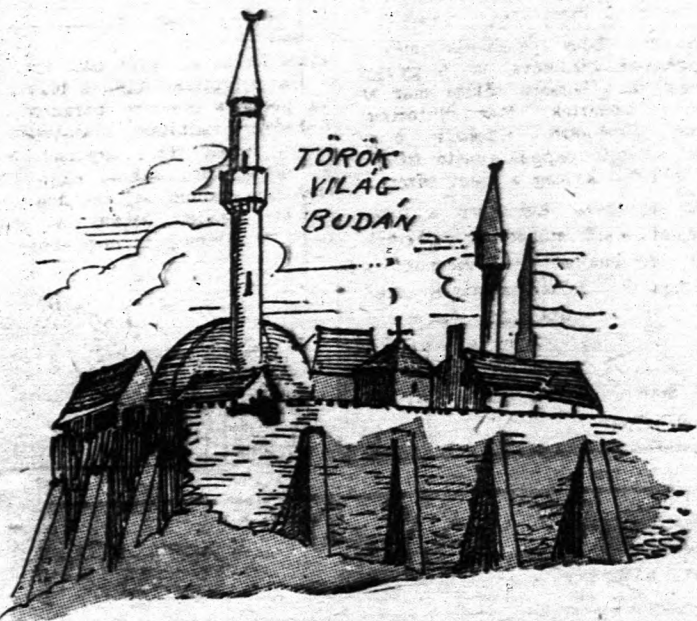
A török uralom Buda minden szépségét elpusztította. A templomok, pompás épületek kaszárnyáká és istállókká lettek. Ami beomlott, azt a török nem építette föl. A pusztulást befejezte az ostrom, melyben kiűzték a török hatalmat Buda várából.

1686-ban, a török ellen megindított felszabadító hadjárat kulcsa Buda visszafoglalása volt. A vár parancsnoka, a 70 éves kora dacára is erélyes Adurrahman pasa volt, tízezer koronával és 200 ágyúval. Szeptember 2-án hatol be a városba vitéz rohammal a magyar katonaság. Az öt basa karddal kezében esik el.

Ezután békés polgári várossá lesz Buda vára. Csak egyszer dördülnek meg még ágyúk falai alatt: 1849-ben, mikor Hentri osztrák tábornok védelmező Gőrgy magyar csapatai ellen. Május 20-án nyomulnak be a győzelmes magyar csapatok és az öreg Buda falaira kitűzik a háromszínű zászlót.

Ez volt az utolsó hars Buda körül. Falait nem az ágyugolyók, hanem az építkezők csákánnya bontotta le. Ma gyönyörű város terül el a régi vár helyén. Szébb, mint Mátyás király korában, mert ezt nem egy ember, hanem a nemzet építette, ezért nem is mulik el, egyre szebben, egyre hatalmasabban tekint le az alatta elfutó Dunára.

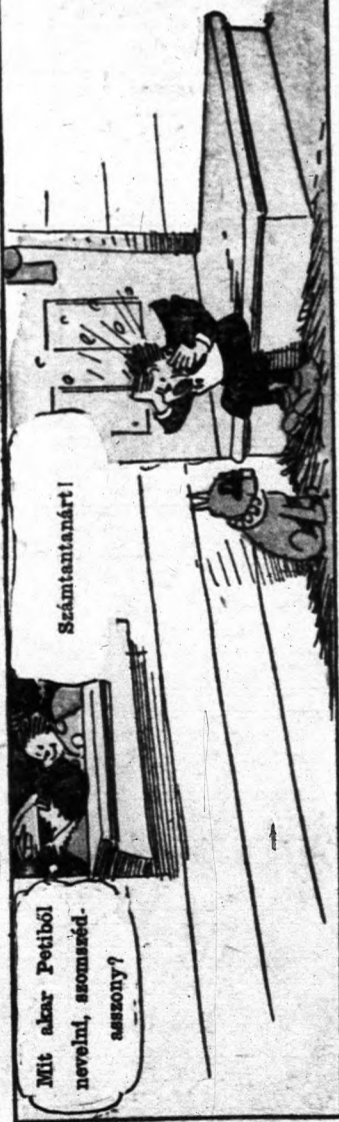
Könyves Kelemen.

A VASARNAP NAGY HUMOROS OLDALA

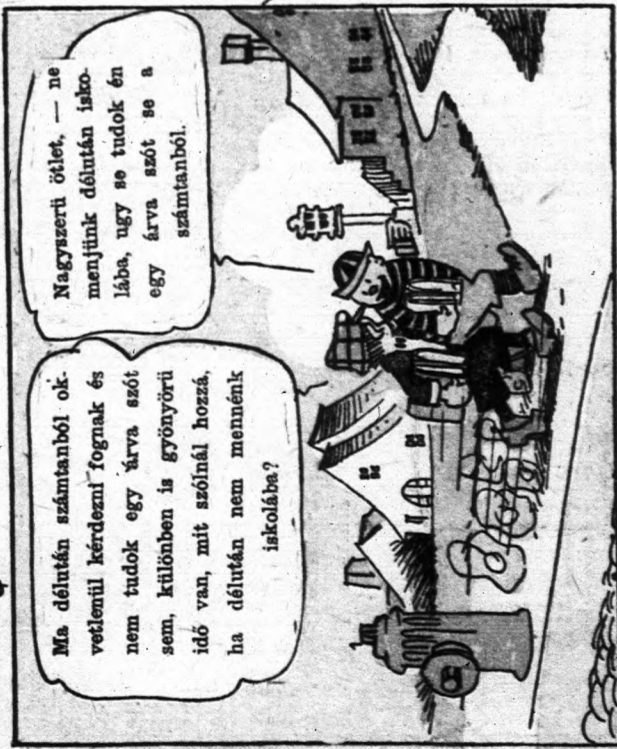
Rejtőltai
Gene DyRnes

Mit akar Petiből nevelni, asomarséd-asszony?

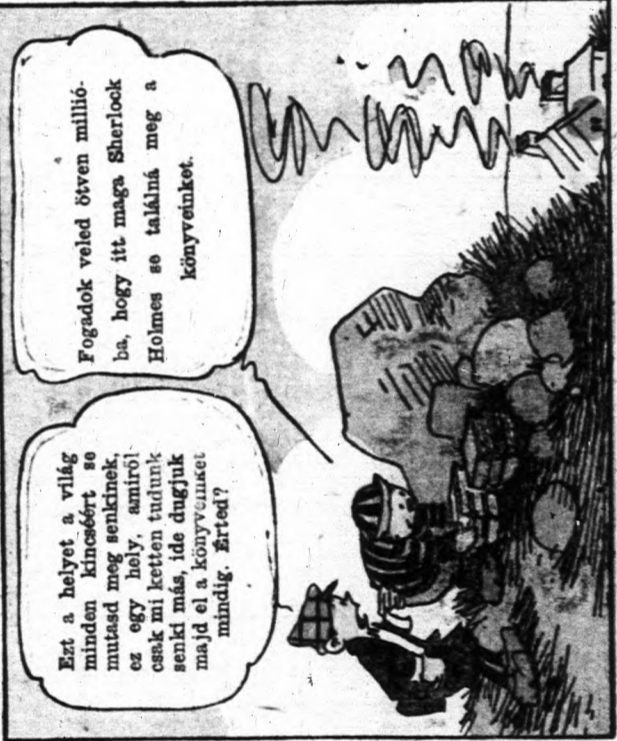
Számantanárt!

Csintalan Peti & Kalandjai

Ma délután számtanból okvetlenül kérdezni fognak és nem tudok egy árva szót sem, különben is gyönyörű idő van, mit szólnál hozzá, ha délután nem mennénk iskolába?

Nagyszerű ötlet, — ne menjünk délután iskolába, úgy se tudok én egy árva szót se a számtanból.

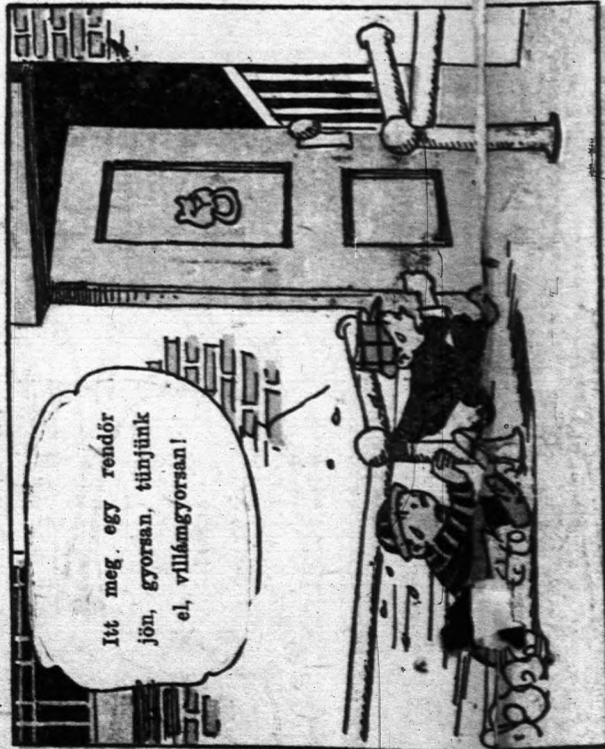
Ezt a helyet a világ minden kincséért se tudtam meg senkinek, ez egy hely, amiről csak mi ketten tudunk senki más, ide dngjuk majd el a könyvcsumet mindig. Érted?

Fogadok veled ötven millióba, hogy itt magam Sherlock Holmes se találná meg a könyvcsumet.

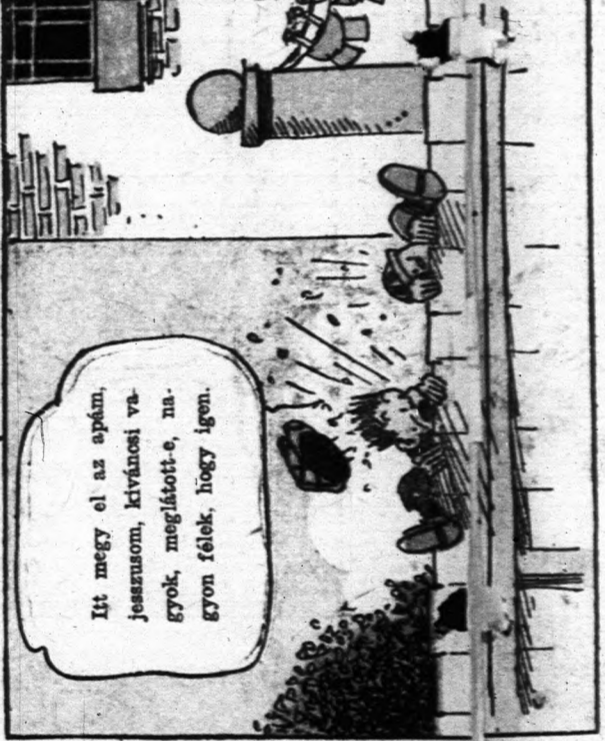

Azt hiszem, az utca másik oldalán jön az a tanító, aki az iskolakerülőket vigyázza.

IT IS HIM!

Itt meg egy rendőr jön, gyorsan, tűnjünk el, villámgyorsan!

Itt megy el az apám, József, kíváncsi vagyok, meglátott-e, nagyon félek, hogy igen.

Hello, Peti, mért nem vagytok iskolában máma? Talán beteg vagy?

Ha látja a mamát, ne mondja meg neki, hogy láttam, mert az nem igaz.

És ha az én mamám látja, annak se tudjak mit mondani?

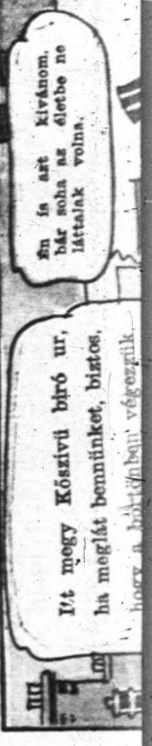
Ott áll az igazgató.

És három rendőrral beszélget, hogy mi a helyzet.

Itt jön az anyám.

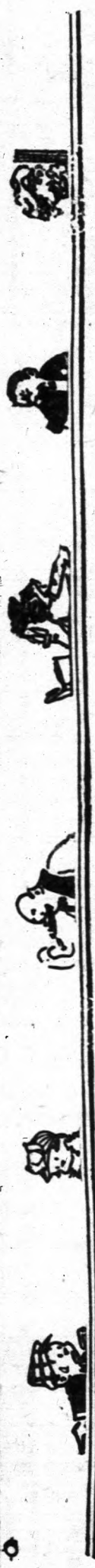
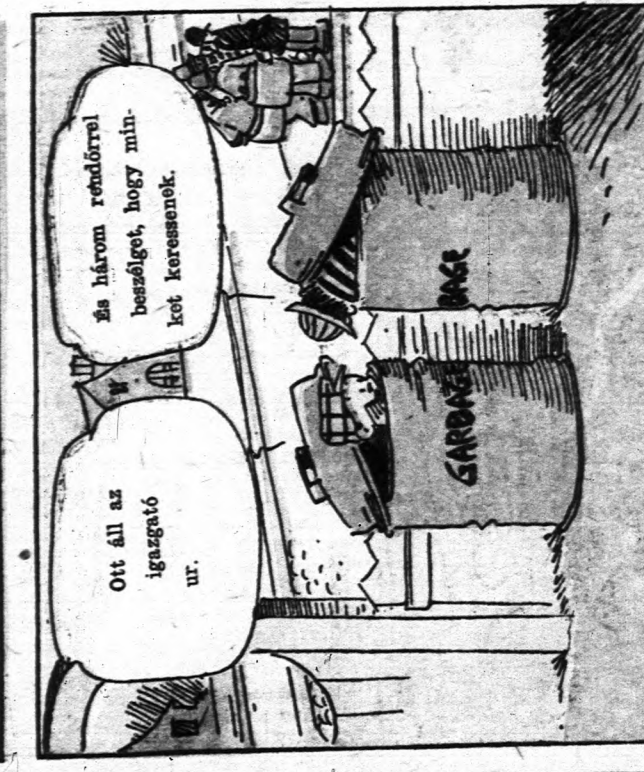
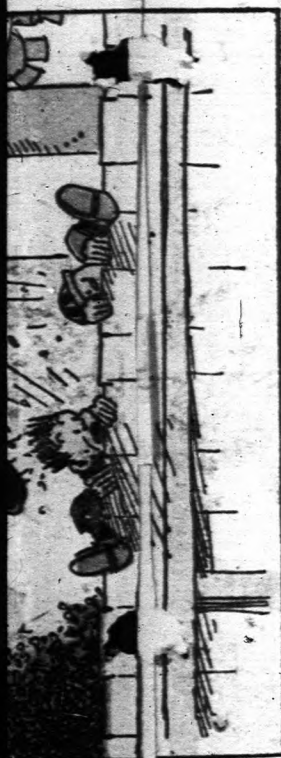
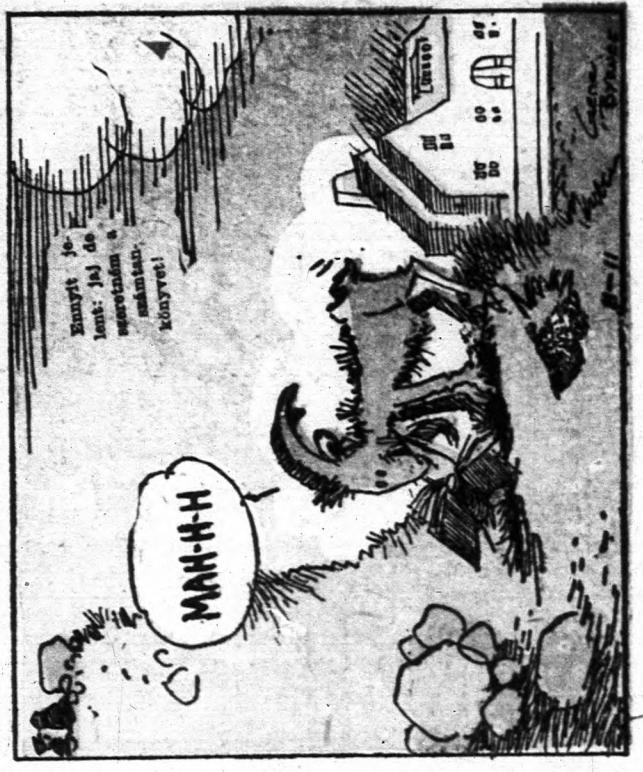
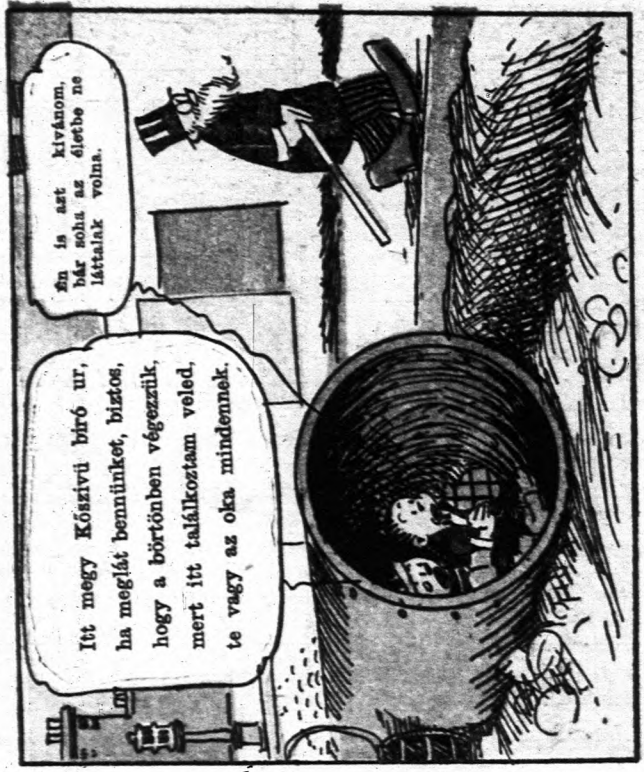
Stess, én is be akartam menni.

Itt megy Kószivi bíró ur, ha meglát bennünket, biztos, hogy a bíróságra viszik.

Én is azt kívánom, bár soha az életbe ne láttalak volna.

En is azt kívánom, bár soha az életbe ne láttalak volna.

Itt megy Kőszivü bíró ur, ha meglát bennünket, biztos, hogy a börtönben végezzük, mert itt találkoztam veled, te vagy az oka mindennek.

Ennyit feleltél: ja! de szerettem a számtan-könyvet!

MAH-H-H

Síess, én is be akarok hajni, majd megőrülök a féltérmtől!

Itt jön az anyám, Hájfejű Béla, te szerencsétlenséget hozol rám.

Éppen így vagyok vele én, is, ki vithet el egy számtan-könyvet? A számtant mindenki utálja.

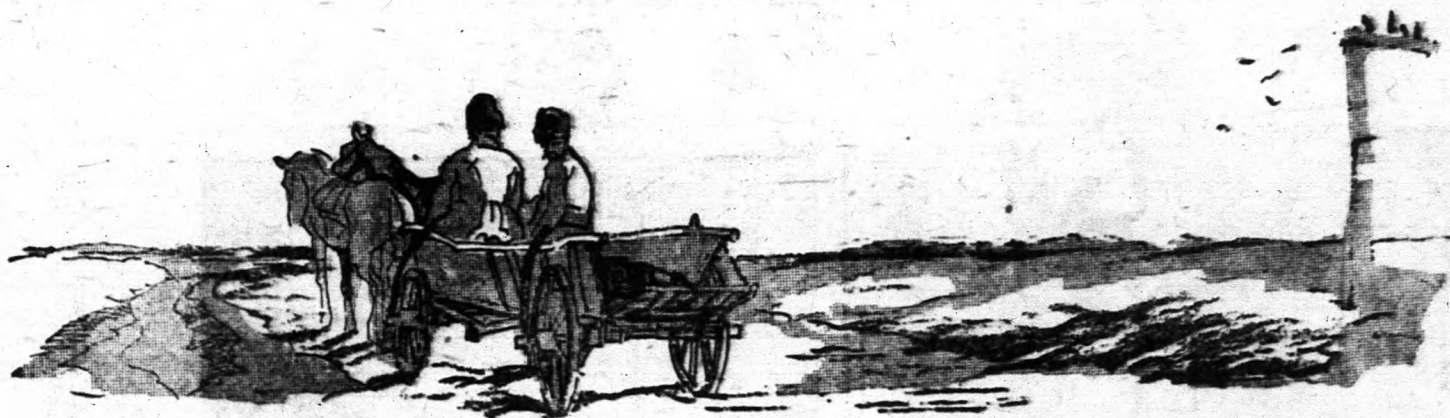
Minden könyvem megvan, csak a számtan hiányzik, az pedig nem tűnhet el. Ki a fenének kell egy számtankönyv?

És három rendőrről beszélget, hogy miniket keresenek.

Ott áll az igazgató ur.

En is, arra az életedet fogadhatod, én többet miattad nem kerülnék iskolát.

Tudod mit, csak egy félórát kések, megyek előzredem a könyvelőmet és azonnal megyek az iskolába. Azonnal!

CIFRA JANI KÉT HALÁLA

"Co fel lovam, ce fel!
Cifra Jani lova!
Menni van Imola
Nem érnék már oda."

A "Vasárnap" számára,
írta Kálnay László

EKKÉPEN zengett egykoron Dapsy Pál bátyánk egy Cifra Janiról írt népballadájában, avagy népszimfijében. Ezt a népszimfijet ugyan a pesti Nemzeti Színház sohasem játszotta, de hát az a szerző nagyságát nem kisebbíti, aminthogy nem az enyémet sem az, hogy Öreg bojtar című népdramát a Népszínház nem adta elő. Az effajta dolog megesezt már mi kétónknél nagyobb tehetségeknél is. No de térjünk vissza hőshőnkhez: Cifra Janihoz.

Cifra Jani élt és betyárkodott az elmúlt tizenkilencedik század ötvenes éveiben alsó Gömörben és felső Borsodban. A fent idézett versből láthatóan Imolán lakott vagy ő maga vagy a szeretője. Mert más-keppen mért igyekezett volna olyan nagyon Imolára.

Kapca betyár se volt, de nyalka lovas betyár, amint az Alföldön mondják: futó betyár. Miért? mert a kapca betyár csak palyog betyár, aki nem költögeti a paripályát nyájas "co fel!" szóval nem, mivelhogy nincs neki. A szeretője nevét, ha tudtam is valaha, elfeledtem. Nem is lényeges a tudása, mivel csak annyi hatással volt Janira, hogy Jani a hozzá való szerelem miatt szökött meg a sorozás elől, a Főbián Pesta betyárvezér módjára s danol-gatta e mestere és férfi ideálja nótáját, azt hogy:

"Inkább adom magam az halátra,
Még se lémek német katonája."

A parasztok meg az apró nemesek, mióta Cifra Jani bevette magát a Cselény erdőbe, majd hogy onnan a pemák zsandárság kizavarta a Bükkbe, meg a Mátrába, Janit nemzeti hősnék nézték majdnem, minden este a magyar szabadság mártírjának és istápolták, mentették, dugdosták az üldöző pemák zsandárok elől. Hát még a pásztor emberek? Mikor Jani gulyásbojtar volt valaha, hogy tagadtak, hogy hazudóztak a zsandárok előtt, hogy valamiképpen a Jani nyomába ne igazodjanak.

De hát valamiképpen a korsónak az a sorsa, hogy addig jár a kutra mig eltönik, így a betyárnak is, hogy addig rabol, addig gyilkol, mig egyszer nagyon megrészegszik, vagy a szeretője, vagy a haragosan elárulja, akkor rajta lep a zsandár és elfogja. Így esett Janival is. Bevitték Miskolcra törvényszéki ülnöknék.

Nó, nem az emeleten ülnökölt, de a pincebörtönben.

Nem sokat teketóriáztak vele, rövidesen kötél által való halálra ítélték és amint ez az ítélet jogerőssé vált, felakasztották.

Es itt kezdődik a Jani bámulatos karrierje.

Holtá után!

Hát igen, holtá után.
Ezt tegye ki a német!
Nem hiába danolta a siralom-
házban a maga szerette nótáját,
ast, hogy:

"Bura termett idő,
Ködnevelő szellő,
De meg is vest engem
Ez az egy ostentó."

Janit ugyanis felkötötte a hóhér a hóhéri tudomány szabályai szerint a Miskolc és Zsolca között emelkedő ugynevezett Akasztóhegyen, délben. A tisztiorvos egy negyed órával utána az orvosi tudomány szabályai szerint meg is állapította, hogy Jani végérvényesen meghalt, sőt ki is adta a temetkezési engedélyt. Ámde akkor még régi őseink ránkmaradt erkölce nem engedte, hogy a halál beállta után rögtön levegyék és elvigyék az akasztófán ad terrort meg az akasztófán példának, hogy legalább egy hétig vagy tovább mig megszárad. Innen ered az a régi jó magyar áldás is, hogy: "Akasztófán száradj meg." Mert biz ott megszáradt, aki rajta lógott, ha nagyon süttött a nap, vagy erősen fújt a szél. Az pedig fújt különösen más-napi hajnalhasadéskor.

Akkor jön Zsolca felől — ime — egy fakó üres szekéren két szentpéteri palóc. Kemény, nyakas, ki-vert a más tulajdonát nem tisztelő, vakmerő fajta, akit nem rettent meg semmi elrettentő példa. Meglátják az akasztott embert mentőláb (akkora már valami ügyes cigány a csizmát lelopta a lábáról) és megszólal az egyik:

— Komám! az az ember nincs meghalva. Nem látja kend, hogy bokázik?

— Persze, hogy bokázik — így a másik — mert a szél veri őszete a bokáját.

Addig-addig, egyik se hagyja a maga igazát, mig végre az egyik azt mondja:

— Mit jár itt a szánk hiába! Jerünk oda nézzük meg!

Erre leugrálnak a szekérről és odamegnak az akasztófa alá. Tapogatták az akasztott embert és az, amelyik a meghalt voltát tagadta — újra megszólal.

— Már hogy volna-e meghalva! Hiszen még puha a teste, még a bőre se hült rá!

A másiknak ez se volt elég ok az élet bizonyítására. Erre az egyik megemelte az akasztottat, a másik meg kiakasztotta a hurkot a nyakából. Az erre leest és földhöz vágta azt is, aki megemelte, de a lezuhás után is feküdt csendesen a földön. Az életnek minden jele nélkül. Az életbenlétnek földre teremtett szilárd bajnoka azonban, mikor feltápázkodott, pofonvágta vagy háromszor, oldalba is rugta vagy kétszer és még egyéb efajta erőlyes, feldőlő kísérletet is követett el rajta. A halott azonban nem jött újra életre.

—Nó, látja kend, János komám, hogy valóságban meg van halva!

Erre János nem vesztegette a szót, de bucsuzól úgy vágta az ök-lével orra az akasztottat, hogy az erre elköhentette magát.

— Nó látja kend, — szólal János diadallal — hogy él.

— Hát most mit tegyünk vele, — kérdi az életet tagadó István, zavartan.

— Mit tennék? felelte János — hazavisszük.

Erre felvették a szekérré fel-tették, szénát, szalmát hintettek rá. János a kezébe vette a gyeplőt, meg az ostort, megcsapkodta a lovait, ráhajtotta a töltésnek arra az oldalra, amit tegnap szórtak be tört kövel és azon vágattak egész Szentpéterig vagy egy óra hosszat. Mire a János koma háza előtt levették a szekérről az akasztott embert és bevitték a hába az már akkorra teljesen eszméletlen volt és azt mondta, hogy nincs egyéb baja, csak az hogy nagyon éhes.

Erre János gazda behozott egy jó nagy siláp füstös szalonnát, hozzá hagymát, kenyert és jóliaktak mind-hárman. Reggeli után lefeküdtek és elaludtak. Csend volt a házban, a gyerekek ki a mezőn az anyjukkal, ki meg az iskolában. Aludtak vagy egy jó órát. Akkor felébred a gazda. János koma kitörli az álmot a szemévl, körülnéz és megszólal ek-képpen:

— Serkenjen má kend, István koma, ami akasztott emberünk nin-esen sehol.

Erre felserken István koma, körülnéz ő is és ezt mondja:

— A biz a koma, de az én csiz-mám sines sehol.

— Tyhü az árgyélussát, az a ga-ember ellopta!

Erre ki az udvarra, be az istál-lóba, beragasztják a két falót a fa-kó szekérbe és hajtának lóhalálba vissza Miskolc felé az akasztott em-bert üldözni.

Felsőrai vad szágúdlás után utól is érik. Leugrálnak a szekérről, meg-ismerik a lábán az István koma csizmáját. Legyűrűk, rátérdenek a mellére, szóval egy cseppet sem ki-mélik, mindaddig mig megkérdi Ist-ván koma János komától:

— Liheg-e még?

Erre azt mondja János koma nagy lelki nyugalommal:

— Nem!

— Hát most mit csináljunk?

— Mit csinálnak? Vigyük oda ahonnan elhoztuk.

Erre feltették a szekérré, vissza-vitték az akasztófa alá és vissza-akasztották a volt helyére.

Ezzel rendbe is lett volna minden, de az újabb akasztáskor már sok ember járt az országuton. Sokan lát-ták a dolgot és valaki besugta a tisz-ti ügyésznek. A tiszti ügyész vádat emelt a két szentpéteri ember el-len gyilkosság miatt és a törvény-szék elítélte őket kötélhalálra. (E csoda bünper hír bejárta az egész világot.)

Hiába allegálta a védőjük, hogy az akasztott embertől a törvény el-vette az életét, az akkor holt ember-ré vált, halottat életétől megfosztani nem lehet. Hiába allegálta, hogy igaz ugyan az, hogy a vádlottak hi-bát követtek el, mikor az akasztott embert a kötélről levették, de ezt a hibájukat helyrehozták azzal, hogy megbánván e tettüket, visszaakas-tották.

Emez alapokon apelláltak és a Fábla fel is mentette őket. De ak-kor meg az ügyész apellált a Kuria-ig. Hogy a Kuria miképpen döntött nem tudom. Sem, mert az mint ren-desen, nagyon soká gondolkozott a döntésen és döntött akkor, mikor már én a hetedik vármegyében vol-tam, ahol azt se tudták: van-e Szentpéter községe, de azt se: volt-e valaha e világon Cifra Jani

REPÜ

A FEJEDELE

nái a zöl-heverészték a kék-vautazó bo-legeket, a távolból, havas hegyormokat gatták a száraz fára, hurok és hosszú mag-halkan síró melodiá-éve ölelte kezük a sok szeles tavasz. nyár, kedvet ölo ősz, tél volt a katonák gött: Elfogytak az az elszakadt mündő, esizma helyébe nem a katonáinak a fejedele ba szegődött a dies-ő kéjük, hiába koronáz a hadakozást, pihe-gyott a harcokos sz megfoghassák a gy-gyott eke szarvát, hessék az elárvult, ringó derekát, meg-sák az apróságok oráját. Irigy pillantásokk ték a kóbor felhőket küket rabbá tette a. A hegedükön és tar-ömlött a muzsika, a híres nótája:

A régi francia munizmus v

Amikor a németek 1871-ben gyetlenül szorongatták, a éhínséggel együtt kitört a fe Kommunista jelszavak, a hadsereg verődött össze, a pusztított, mig végre a ké-nehezen megfékezte őket. Ig-rülök kivégestek, másokat kerültek kézre, börtönbűtő. Így került börtönbe Abel, a fölkeles egyik vezé-tendei kényszer munkára. Amikor büntetését kitöltö-dülve tért vissza a társada-ven szolgált a polgári társ-lyet egykor el akart puszt-... Mint újságíró polgári lap-... sa lett, sőt sokat dolgozott Echo de Paris hasábján. Ferry elnöksége alatt az újságírásnak és Martin pénzügyigazgató lett. Mikor tüzhányó est a szigetet nagy önfeláldozással me- francia bank értékeit a... Azóta visszavonultan

REPÜLJ FECSEKÉM.

A Vasárnap számára
írta Ifj. Krudy Gyula

A FEJEDELEM katonái a zöld füben heverésztek, figyelték a kék égen tovaütöző bolyhos fellegeket, a távolból integető havas hegyormokat és hallgatták a száraz fára feszített hurok és hosszú magyarsipok halkán síró melódiáit. Hét éve ölelte kezük a kardot, sok szeles tavasz, tikkasztó nyár, kedvet ölö ősz, keserves tél volt a katonák háta mögött. Elfogytak az aranyak, az elszakadt mundér, elvált az eszma helyébe nem adott ujat katonáinak a fejedelem. Hiába szegődött a dicsőség melléjük, hiába koronázta siker a hadakozást, pihenőre vágyott a harcok szive, hogy megfoghassák a cserben hagyott eke szarvát, megölelhessék az elárvult asszony ringó dőrekát, megcsókolhassák az apróságok maszatos orcáját.

Irigy pillantásokkal követték a kóbor felhőket és a lelkiüket rabbá tette a honvágy. A hegedükön és tárogatókon ömlött a muzsika, a fejedelem híres nótája:

„Repülj fecsekém ablakára,
Kérjed, nyissa meg szavadra.”

A nagy fejedelem szomorú nótája. Talán az egész diszes ármádiában ő volt minden katonája közt a legárvább, a legelhagyatottabb. Hitvese és két fia a császár vendége Bécs városában, és ha nem lett volna temérdek más gondja a fejedelemnek, ez magában is elég but szerzett volna neki. Két fia helyett volt huszezer elszánt, vitéz katonája, és a hitvese helyett volt Magyarországon negyven ezer anya és hitves, aki nem felelte el imáiba foglalni a fejedelmet, de örökké még ez sem tudta a távollevőket kárpótolni.

A bécsi udvar hat hónapos fegyvernyugvást ajánlott, a melyet a fejedelem szívesen elfogadott.

A másik táborban is ugyan úgy állt a helyzet, odaát is hazavágytak a katonák, odaát is csak emberek harcoltak, ha mindjárt labanának gnyolták is őket.

Bécsben sok gondot okozott a kemény Rákóczi ivadék

megfékezése, a harc régen húzódtott, és úgy állt a helyzet, hogy még eltart tiz évig. — Olyan fegyver után néztek tehát, amely olosabb a kardnál és eredményesebb.

Ilyen módon történt, hogy egy szép tavaszi napon hintóba ültették Amália hercegasszonyt és Pozsonyba küldték, ott majd átveszik Rákóczi követi és Nyitrára viszik, ahol a sereg abban az időben táborozott. De hogy a fegyver visszafelé ne süljön, a két fiút Bécsben tartották zálogul.

Ocskay brigadérost küldte a fejedelem feleségéért Pozsonyba. Lóra ült az Ocskay huszárezred, hogy a féltett hercegasszony nemes személyt vigyázzák. Táncolt a tavaszi napsugár a fényesre kefélt paripák szőréen, megakadt a bécsi dáma szeme a huszárok deli alakján. Más-hoz szokott, mást látott Amália Bécsben. Itt még a tekintet is forróbb, mint odaát a esők. És azok a furcsa, ismeretlen szerszámtól származó melódiák, amelyek olyan közel férköztek a szívéhez, hogy szinte megfájdult belé.

Nyitra városához közeledtek már, amikor az uri hintó elü vágtatott egy egyszerű ruhájú lovaskapitány. — Egy csokor orgonát tartott jobb-jában, — ritka virág volt az még akkoriban, — megemelte süvegét és átnyújtotta a csokrot Amáliának.

— A nagyságos fejedelem

köszönti felségedet, — szólt szikrázó szemmel a lobogó hajfürtű kuruc.

Amália lehunyta a szemét és régelszakadt urára gondolt, a sima arcu, hátrafésült hajú udvaronera, aki most egy ország sorsát intézi.

A kapitány az utazás felől érdeklődött, majd a fejedelem fiaira terelődött a szó.

— Oh, a nagyobbikkal nincs semmi baj soha, vele nagyon meg vannak elégedve a tiszteletreméltó páterek, de a kisebbik, — és itt egyet sóhajtott Amália, — sok galyibát csinál. A multkor szőrin ülte meg a lovat, egész nap kardot farag, nyilat hegyez, háborusdit játszik, félek, hogy olyan lesz, mint az apja.

A derék kurucot elragadhatta a lova, mert nem várta meg a hercegasszony utolsó szavait. Amália hátradőlt a hintóba, ajkaihoz emelte az illatos virágokat és türelmetlen szívvvel várta a régen várt találkozót.

Zugtak a harangok, megdördültek a tarackok, a nép virágot szórt az utra, amidőn a fejedelemasszony hintója a városba ért. A fejedelem szállása körül muzikusok játszottak, a polgárok hatalmas „vivát” kiáltottak. Az aranyban, bársonyban pompázó generálisok meztelen kardjukkal köszöntek az ország első hölgyének, és legelől, egyszerű ruhájában, ott állt az orgonavirágos kuruckapitány — a fejedelem.

A régi francia kommunizmus vezére

Amikor a németek 1871-ben Páriszt kegyetlenül szorongatták, a városban az éhínséggel együtt kiltört a forradalom.

Kommunista jelszavak alatt egész kis hadsereg verődött össze, mely rabolt és pusztított, míg végre a kormány nagy nehezen megfékezte őket. Igen sokat közülök kivégeztek, másokat akik később kerültek kézre, börtönbüntetésre ítélték.

Igy került börtönbe PEGRONTON Abel, a fölkelés egyik vezére és öt esztendői kényszermunkára ítélték.

Amikor büntetését kitöltötte, megszédülve tért vissza a társadalomba és híven szolgálta a polgári társadalmat, melyet egykor el akart pusztítani.

Mint újságíró polgári lapok munkatárca lett, sőt sokat dolgozott a katolikus Echo de Paris hasábján.

Ferry elnöksége alatt bucsut mondott az újságírásnak és Martinique szigetén pénzügyigazgató lett. Mikor a Mont Pelé tűzhányó ezt a szigetet elpusztította, nagy önfeláldozással mentette meg a francia bank értékeit a romokból.

Azóta visszavonultan élt nyugdíjából

Párisban és most a halála hírént jelentik. Az ifju kor láza után így tér meg nem egy ember a békés munka keretei közé és szerencsés az, aki a maga békés munkás hivatását megtalálja.

Az asztma.

Az asztma lélegzési zavar, mely görcsös tünetek között lép föl és időnkint támadja meg az embert.

Nem magában álló betegség, hanem olyan jelenség, mely a tüdő vagy a szív megbetegedésével jár.

A beteget fulladási tünetek gyöttrik, ijedten kap az asztalhoz vagy székhöz, arra halavány, sokszor elkékül, mikor levegő után kapkod.

Enyhítésére elsősorban a szoros ruhát kell megoldani, enyhíti a rohamot egy kis éthernek belélegzése is, sőt súlyos esetben egy kevés kloroform. De ezzel nagyon óvatosan kell bánni, egy zseb-kendőre legfeljebb egy két cseppet szabad adni.

A betegnek minél frissebb levegőt kell belélegzeni, enyhíti a rohamot egy kis éthernek belélegzése is, sőt súlyos esetben egy kevés kloroform. De ezzel nagyon óvatosan kell bánni, egy zseb-kendőre legfeljebb egy két cseppet szabad adni.

A TÁNC UJJÁSZÜLETÉSE

A klasszikus tánc hóditó utja az egész világon

A NAGY TÉLI szezon nemcsak a színházak, hangversenyek és kabarék produkcióival gyönyörködteti és szórakoztatja a vilávárossá fejlett Budapest közönségét, hanem újabb önálló táncestélyen vagy táncmantiékon művészi szóló táncokkal kápráztatja a műértők szemét. Az idei szezon már a klasszikus tánc teljes diadalának ragyogó képét adhatja, mert az utóbbi évek törekvései az ujjászületett tánc szépségeivel gazdagították a magyar főváros művészi életét.

Aristoteles írásaira emlékezve, tudjuk, hogy az ó-görög kultúra idejében a tánc is egyenrangú volt a mindentekintetben az ugynevezett "nagy" művészetekkel, a költészettel, zenével, stb. Együtt indult és fejlődött ezekkel s egyesült velük a drámában, vagyis a színjáték művészetében. Ez a tánc nem lélektelen, gépies ugrándozás volt, mint a mai társasági táncok, sem saját tengely körül lábujjhegyen való forgásban és csúszó tornamozdulatok alig ritmikus ismétlése, mint a ballet.

A görög tánc az élő embert, az emberi életet jelképesen utánozó tánc volt ritmikus mozgással, gesztusokkal s az ezzel párosuló mimikával fejezett ki jellemeket, szenvedélyeket, érzelmeket és helyzeteket.

A Dionyszo tiszteletére rendezett dionysziák, szatirjátékok, örömműsorok világából fejlődött művészetté a görög tánc s elsősorban is érzelmeket, ujjongást, hódolást, a gyönyörben való tobzódást örömet fejezte ki. Nézzük az antik emlékek reprodukcióit, pl. a Táncoló baehansnő-t vagy az Etrusok táncosnő-t. A ki-

fejezés kezdetlegességében is benne van a táncok jellemének teljessége: a karok és lábszárak sok hajlásba-törtsége, szinte vonalakba szakadozotttsága; a meztelen lábfejek a mai életben nem ismert kifejező képsége: a lábfejek az ujjaktól a bokáig terjedő, szélessékájú vonaljátéka. Minél több vonallal, vonalhajlással, a testnek — főleg a karnak és a lábnak — minél több mozgásával, minél több hajlásba hulló ritmikával az életnek mint anyagnak a kifejezése. Röviden összefoglalva: a görög tánc maga az élő ritmus lehetett.

A tánc azonban a világkultúrában lemaradt a művészetek versenyén s lett belőle bálók gépies mozgássá vált izomgyakorlata és ballet, operák művésziellen betétje, lábujjrontó virtuóznatvány s messze elhagyva a helyének, vagyis stílusát... Izadora Duncan antik gesztussal mutatott a görög táncművészet világa felé, eredeti és nagy művészetét tudomásul vették s aztán — az ugynevezett klasszikus táncot csak az orfeumok, télikertek műsorában láttuk viszont meztelen és meztelábás táncosnők nem mindig művészi kifejezésében.

Az utóbbi években azonban már mutatkozott a keresés, mintha a többi művészet ujjászületése után a tánc igazi művészei is vágytak volna a megújulásra. A keresés, a fejlődés öntudatlanul is a görög hagyományok felé irányult. Még a háború előtt Ida Rubinstein, a világhírű táncosnőből tragikává fejlődött színésznő D'Annunzio Szent Sebes-

tyén vértanúsága című tragédiájában mezteláb táncolt a párisi Chatelet színpadán s mozdulatai az ó-görög vázak rajzait idézték. Maga Serafiné Astafiere — a budapesti Operában is vendégszerepelt orosz ballet színpadon királynője. Érzete meg a fejlődés irányát s társaitól eltérve, elvetette a ballet cipőt s a szabaddá tett meztelen lábával az Etrusk táncosnő vonaljátékát elevenítette meg, tudatosan vagy öntudatlanul.

Nálunk is megindult a próbálkozások s a háború után Dienes Valeria, a lelki kultúráltság többletével, nemesedett görög stílusú orkesztikát tanított és kiváló tehetségeket vetett felszínre.

Mirkovszky Mária hirtelen lendülettel fejlett klasszikus táncosnő s meghódította egész Pest hozzáértő közönségét. Táncoló maenádokat, görög táncosokat ábrázoló helyen régisegek mozdulatait adja, amelyek a zene hangjaival és ütemeivel elválaszthatatlanul összhangzó ritmusban

kelnek életre s arjátéka, gesztusa is mindig jelképesen életet kifejező. Kulka Margit halál táncával, a pelengér szegény-fájához kötött nő halálbavergődését megmutató produk-

ciójával tűnt ki s a ballet táncosból igazi művésznő fejlődött. Lieszkovszky Aranka is elérte a klasszikus stílus színvonalát.

(t. a.)

san, szabadon, szilajon. Nevet mind a kettő. A legény átkarolja a lányt és csókolja édesen, lassan... sokáig...

A fenyőpiatyek belefűtymtenek az édes esőkök cuppanásai közé, mintha ők is mliatnának, kacagnának a szöke szász leánnyal, a barna oláh legénnyel együtt... Itt a zordonszép havasi táj ölen nem busulnak sem az állatok, sem az emberek, mert közel van az Isten...

Nagysókára a lány kezdi a beszédet:

— No, de hallod-e Juonkám!... ha azok a kalugyerek lekapanak a két lábadról, aztán térdre tepernek és rádterítik a fehér lepedőt, amit

hoztak s azután jól aláverik a tönjénfűstött a lepedőnek?... tudom, hogy fuladoztál, sikkadoztál volna kinodban!...

— Megmutattam volna neked Marcsenkám a kalugyer szukátát! A három kalugyernek éppen hatvan tyukszemét tapostam volna ki örömben!...

— És újra kacagnak. — Oh, az ifju élet — bolond élet, — gondnőküli élet!... De a havasi ut kanyarulatánál vastengelyű kocszi zaja hallatszik. Fölfelé jön. Figyelnek, mert itt szokatlan a kocszi yörej... Előbb meglátja a havasi messziögekhez szokott legény szeme.

— Jön apád Marcsenka... Vele van a tudós fáhrer, a szász pap

Brassóból...

— Tulán megijedtel Juonkám!... Ennek nincs szerető a kezében, sem fehér lepedő a fejedre!...

— Nem arról van szó édes! Ha nem valami jót gondoltam!

— Hallom drágám!...

— Milyen pompás lesz... Már ott van nálunk az oláh pöpa. Mossa az apám fejét, hogy miért akartam luteránus lenni és... No most!... Oda megy a tudós fáhrer... Találkoznak... Aztán...

— Aztán? — kérdi a leány.

— Rájok küldöm a kalugyereket!

— No, az lesz egy sokadalom!... Kacagtak és úgy tett Juon, amint mondá. Egyik pakulárjukat elszalasztá a kalugyerekért.

Az ifjak késő délután felmentek a havasi juhász padlására s onnan kihallgatták a szentemberek találkozásját.

Csalódtak. Nem verekedtek azok a papok.

Egyik sem haragudott a másikra. Pompás lakomát esaptak az öreg Iliá gazda vendéglátó házában és Juon megjegyezte:

— Ezek a papok sohasem haragszanak, ha bőven van szni-fu-nivaló!...

Mégis beüzentek a szent emberekhez az öreggel, hogy ők csak a pogári házaságot tartják meg, ami nagykecske, az eris pálinka és a tölves moldvai bor hatása alatt csak, ugyan megmondott vendégeinek az öreg Iliá gazda... Azt hitte, hogy megharagszanak az Ur szolgá, de most a mulatozás'hevében a papi asztalról leguruló moraszt nem veték számba... Bizonyosan pompás haditerveket csináltak arról, hogy miként hódinják egyházukba a fiatalokat, de tul nem járhattak az ezütkön. A szerelmesek Feketehalomban a gyermektelen szász nagybócsinál tartották meg a polgári esküvőt.

GAZDASÁGI TANÁCSADÓ.

Mezőgazdasági útmutató: Hővénytartalmú kártyák	50
Mezőgazdasági útmutató: Állattenyésztési kártyák	50
Mélt: Mezőgazdasági kézikönyv	50
Mélt: A szőlő baktériaműveléséről és azok okairól	50
Mélt: Gyakorlati gyümölcsfajta	50
Mélt: A gyümölcs ártalmatlanítása	50
Monostori: Az egészségügyi állatok gondozásáról és a betegségek megelőzéséről	75
Monostori: A sertésfenyítés	75
Monostori: A juhnyelés	75
Monostori: A juhnyelés és a kórokozó	50
Monostori: Állatok betegségei való védelme	100
Fémes: Fajtaismerés	50
Nyáry: Gazdasági trágálmás	50
Nyáry: A dohánytermelés és kezelése	50
Nyáry: A gazdasági és hásonyvények termelése	50
Nyáry: A szőlő és kertgazdaságra káros rovarok ismeretése és azok irtás módja	50
Patak: Milyen gyümölcsöket termesszen a kőszéken	75
Frenovszky: Dohánytermelés és kezelése	50
Reichenbach: A gazdasági állatok gondozása és a betegségek megelőzése	50
Révész: Az egészségügyi állatok gondozása és a betegségek megelőzése	75
Rodicsky: A kőszéken kőszékenyítés	50
Rodicsky: A kőszékenyítés és hásonyvények	50
Rosler: Kőszékenyítés termelése	75
Rombay: Hogyan védesszünk a szőlő állományait a kártevőktől	50

Küldjön be 10 pontos címet és \$1.00 és mi küldünk Önnek 10 érdekes és hasznos könyvet. Kérje részletes katalógust, leírást, kotta- és hangor-kegényjegyűnként.

KERÉKES TESTVÉREK NEW YORK
208 E. 88th ST.
Amerika legnagyobb magyar könyv- és személynévtárája.

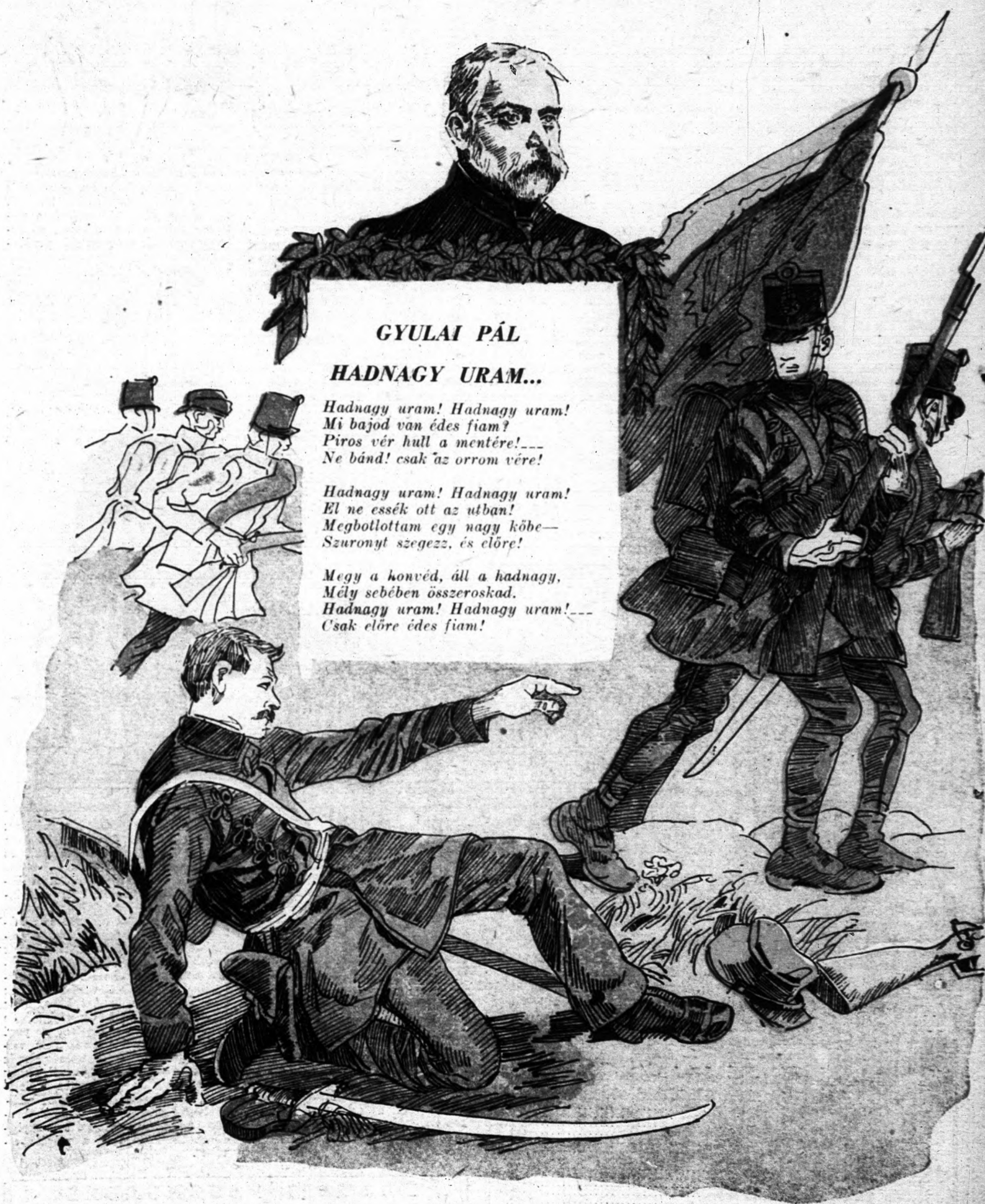
HUSVÉTI PÉNZKÜLDÉS
Dollárok vagy Külföldi Pénzbeh
POSTAI UTON VAGY SÜRGŐNYILEG
mindenkor a legelőnyösebb áron
HAJÓJEGYEK — AFFIDAVITEK
4% Kamatozó Betétek 4%

American Union Bank

FOOZLET:
10 East 22nd Street,
a bankpalotában

Németh János
Igazgatósági elnök
NEW YORK CITY

FIGOZLET:
1597 Second Avenue,
Corner 83rd Street,

GYULAI PÁL

HADNAGY URAM...

Hadnagy uram! Hadnagy uram!
Mi bajod van édes fiam?
Piros vér hull a mentére!...
Ne bánd! csak az orrom vére!

Hadnagy uram! Hadnagy uram!
El ne essék ott az útban!
Még bollaottam egy nagy kőbe—
Szuronyt szegezz, és előre!

Megy a honvéd, áll a hadnagy,
Mély sebében összeroskad.
Hadnagy uram! Hadnagy uram!...
Csak előre édes fiam!

Gyulai Pál 1826 január 25-dikén született Kolozsváron és ugyanott kezdte meg tanulmányait. A modern magyar irodalom rendkívül sokat köszönhet Gyulai Pálnak, aki ugyan konzervatív lélek volt, de kéréllhetetlen logikájú kritikáival, értekezéseivel és tanulmányaival óriási mértékben lendített a magyar költészetet és irodalom. A magyar költők közül Vörösmarty hatása alatt állott, de alapos ösmerője volt a német és francia irodalomnak is.